

OCENJEVANJE KMETIJSKIH PROIZVODOV IN AKTUALNOSTI PRI DOPOLNILNIH DEJAVNOSTIH NA KMETIJI

V kmetijstvu kakovost ne pomeni več le količine pridelka, temveč tudi njegovo varnost, sledljivost in dodano vrednost. Tudi potrošniki se danes vse pogosteje soočajo z vprašanjem, kako prepoznati kakovosten kmetijski proizvod. Ocenjevanja kmetijskih proizvodov imajo pri tem verjetno ključno vlogo. Predvsem zato, ker predstavljajo most med pridelovalci, stroko in potrošniki ter pomembno prispevajo k razvoju konkurenčnega in trajnostnega kmetijstva. Ocenjevanja in priznanja, ki jih izdelki prejmejo na strokovnih ocenjevanjih, so pomembno vodilo pri izbiri ter hkrati zagotovilo, da izdelek ustreza določenim standardom kakovosti. Za kmetijske pridelovalce in predelovalce predstavljajo ocenjevanja proizvodov pomembno orodje za preverjanje kakovosti svojega dela. Strokovna mnenja, pridobljena na ocenjevanjih, jim omogočajo izboljšave, večjo prepoznavnost ter lažji dostop do trga.

Ocenjevanja kmetijskih proizvodov imajo v Sloveniji dolgoletno tradicijo in pomembno vlogo pri razvoju kmetijstva. Ne predstavljajo zgolj podeljevanja priznanj najboljšim izdelkom, temveč so predvsem strokovno orodje za spremljanje kakovosti, spodbujanje napredka ter krepitev zaupanja potrošnikov. Tako ocenjevanja na lokalnem kot tudi na državnem nivoju pomembno prispevajo k dvigu kakovosti kmetijskih proizvodov in njihovi prepoznavnosti.

Lokalna ocenjevanja kmetijskih proizvodov pogosto potekajo v okviru društev, zadrug, kmetijskih sejmov ali prireditvev. Njihov pomen je večplasten, saj omogočajo neposredno vključevanje manjših kmetij in lokalnih pridelovalcev. Takšna ocenjevanja so pogosto prvi stik pridelovalcev s strokovno presojo njihovega dela.

Slika: Ajdove jedi v Bela Cerkvi

Na lokalnem nivoju imajo ocenjevanja predvsem izobraževalno in motivacijsko vlogo. Pridelovalci preko ocen in strokovnih komentarjev pridobijo dragocene informacije o kakovosti svojih proizvodov ter usmeritve za izboljšave v pridelavi ali predelavi. Hkrati lokalna ocenjevanja spodbujajo izmenjavo izkušenj, ohranjanje tradicionalnih receptur in krepitev lokalne identitete. Pomemben vidik lokalnih ocenjevanj je tudi promocija lokalne hrane. Priznanja in pohvale prispevajo k večji prepoznavnosti izdelkov med potrošniki ter krepijo zaupanje v domačo pridelavo. To ima pozitiven vpliv na lokalno gospodarstvo in podeželje ter spodbuja kratke dobavne verige.

Državna ocenjevanja kmetijskih proizvodov predstavljajo višjo raven strokovne presoje, saj temeljijo na enotnih merilih in sodelovanju priznanih strokovnjakov. Njihov cilj je zagotavljanje primerljivosti kakovosti med regijami ter postavljanje standardov, ki vplivajo na celotno kmetijsko panogo. Priznanja, pridobljena na državnem nivoju, imajo za pridelovalce velik tržni pomen. Izdelki, nagrajeni na nacionalnih ocenjevanjih, pogosto pridobijo večjo prepoznavnost, višjo dodano vrednost ter lažji dostop do širšega trga. Za potrošnike pa predstavljajo zagotovilo, da je izdelek preverjene in nadpovprečne kakovosti. Državna ocenjevanja imajo tudi pomembno razvojno vlogo, saj spodbujajo inovativnost, uvajanje novih tehnologij ter izboljševanje pridelovalnih praks. S tem prispevajo k večji konkurenčnosti slovenskega kmetijstva in krepitvi ugleda domačih proizvodov.

Lokalna in državna ocenjevanja pa se med seboj dopolnjujejo. Lokalna ocenjevanja pogosto predstavljajo odskočno desko za udeležbo na državnih tekmovanjih, saj pridelovalcem omogočajo postopno nadgrajevanje kakovosti in samozavesti. Državna ocenjevanja pa prenašajo dobre prakse nazaj na lokalni nivo in dvigujejo splošno raven znanja. Takšna povezanost prispeva k sistematičnemu razvoju kakovosti, hkrati pa ohranja raznolikost in posebnosti posameznih regij.

Državno ocenjevanje kmečkih prehranskih izdelkov v okviru Festivala Dobrot slovenskih kmetij na Ptuj bo letos že 37. po vrsti.

Festival dobrot slovenskih kmetij, katerega glavni organizator je KGZS – Zavod Ptuj v sodelovanju z ostalimi institucijami, je ena najpomembnejših prireditev na področju promocije domače hrane in kmetijske pridelave v Sloveniji. Že vrsto let združuje pridelovalce, strokovnjake in potrošnike ter predstavlja prostor, kjer se kakovost, tradicija in znanje srečajo na enem mestu. Osrednji del festivala so strokovna ocenjevanja kmetijskih proizvodov, ki imajo ključno vlogo pri razvoju in prepoznavnosti slovenskih kmetij.

Festival dobrot slovenskih kmetij pomembno prispeva k ozaveščanju o pomenu lokalno pridelane in predelane hrane. Obiskovalcem omogoča neposreden stik s pridelovalci, spoznavanje izvora izdelkov ter razumevanje postopkov pridelave. S tem krepi zaupanje potrošnikov in spodbuja odločanje za domače proizvode, kar je še posebej pomembno v času globaliziranih prehranskih verig. Festival ima tudi pomembno družbeno in kulturno vlogo, saj ohranja kulinarično dediščino, tradicionalne recepte in posebnosti posameznih slovenskih regij. Hkrati spodbuja medgeneracijski prenos znanja in ohranjanje podeželja.

Strokovna ocenjevanja, ki potekajo v okviru Festivala dobrot slovenskih kmetij, so temeljni steber prireditve. Izdelke ocenjujejo usposobljene strokovne komisije po vnaprej določenih in enotnih merilih. S tem se zagotavlja objektivna in primerljiva presoja kakovosti različnih kmetijskih proizvodov.

Priznanja, pridobljena na Festivalu dobrot slovenskih kmetij, imajo za kmetije velik pomen. Zlata, srebrna in bronasta priznanja predstavljajo potrdilo kakovosti, ki ga pridelovalci lahko uspešno uporabljajo pri trženju svojih izdelkov. Nagrajeni izdelki so bolj prepoznavni, imajo višjo dodano vrednost in pogosto lažje najdejo pot do potrošnikov. Festival tako deluje kot pomembna odskočna deska za številne kmetije, zlasti manjše in družinske, ki s pomočjo priznanj lažje utrdijo svoj položaj na trgu.

Slika: Festival Dobrote slovenskih kmetij Ptuj

Na prireditvi Dobrote slovenskih kmetij lahko sodelujejo kmetije in druga kmetijska gospodarstva, ki so vpisana v register kmetijskih gospodarstev pri MKGP, oziroma imajo trajne nasade vpisane v register pri MKGP ali so vpisani v register čebelnjakov ali v centralni register objektov akvakulture in komercialnih ribnikov.

Izdelki morajo biti pretežno iz surovin, pridelanih na lastnem kmetijskem gospodarstvu, del surovin je lahko dokupljen ali nabran (za čaje) na lokalnem območju. Pri izdelkih iz žit lastna surovina ni pogoj, če gre za peko na tradicionalni način.

Vsi, ki bi želeli sodelovati na ocenjevanjih, se lahko oglasite tudi na lokalni enoti svetovalne službe, kjer vam bo svetovalac oziroma svetovalka elektronsko izpolnil(a) prijavnico za vsak izdelek posebej. S seboj prinesite KMG MID vašega kmetijskega gospodarstva in potrdilo o plačani kotizaciji. **ZADNI ROK ZA PRIJAVO JE PONEDELJEK, 2. FEBRUAR 2026.**

Vsi izdelki, dani v ocenjevanje, morajo biti označen z naslednjimi podatki:

- ime izdelka,
- sestavine navedene po padajočem vrstnem redu,
- čas in način priprave za posamezni izdelek v kolikor je to potrebno (klobase za kuhanje, čaji, testenine in sirupi).

Tako kot v preteklih letih bodo tudi letos izdelke ocenjevale strokovne komisije, podeljena bodo zlata, srebrna in bronasta priznanja za kakovost.

Ocenjujejo se: izdelki iz žit, mlečni in mesni izdelki, olja, kisi, žgane pijače, suho sadje in drugi suhi pridelki, vina, sadna vina, sadni in zelenjavni sokovi, nektarji in sirupi, domače marmelade, džemi in sadni namazi, kompoti, konzervirana zelenjava in drugi pridelki, med, čaji, medice ter ribji izdelki. Izdelki konzervirane zelenjave, poljščin in drugih izdelkov, ki so bili ocenjeni v decembrskem terminu, v terminu v spomladanskem času ne morejo biti ocenjeni. Razpis in vsi pravilniki o ocenjevanju izdelkov na Dobrotah slovenskih kmetij 2026 so objavljeni na spletnih straneh KGZS in KGZS Zavoda Ptuj:

www.kgz-ptuj.si ali www.dobroteslovenskihkmetij.si.

Podrobnejše informacije lahko dobite tudi pri svetovalkah in svetovalcih za kmečko družino in dopolnilne dejavnosti na kmetijah na območju vašega kmetijske gozdarskega zavoda.

Zaključna prireditev z ogledom razstave in s podelitvijo priznanj bo potekala od 22. do 24. maja 2026 v Minoritskem samostanu na Ptuj, na katero lepo vabljeni vsi, tako pridelovalci, predelovalci kot potrošniki.

Ocenjevanja kmetijskih proizvodov na lokalnem nivoju.

Na Kmetijsko gozdarskem zavodu Novo mesto se redno tedensko izvajajo senzorična ocenjevanja vin, kjer imamo tudi akreditiran laboratorij s sodobno opremo za analizo vin in usposobljene strokovnjake na področju enologije in nege vin. Enkrat letno izvedemo tudi ocenjevanje sokov in kisov iz sadja in grozdja ter ocenjevanje žganj in sadnih vin.

Slika: Ocenjevanje sadnih vin v Boštanju.

Kmetije, ki tržijo svoje vino morajo vsak izdelek dat v analizo v laboratorij in v senzorično analizo. Prav tako morajo kmetije, ki tržijo ostale izdelke s kmetij imeti opravljeno analizo izdelka 1x letno ali vsaj opravljeno senzorično analizo, kajti kmetje so odgovorni za varnost živil, ki jih prodajajo. Da se bodo izdelki dobro prodajali pa morajo biti tudi ustrezne kakovosti, kar se preverja s senzoričnim ocenjevanjem izdelkov.

Največ ocenjevanj na lokalnem nivoju pa je organiziranih preko društev kmečkih žena. Tako svetovalke za kmečko družino in dopolnilne dejavnosti sodelujemo pri ocenjevanju potic, kruha, pletenic, jabolčnih zavitkov, ajdovih jedi, marmelad, ipd.

Povabljeni k sodelovanju na ocenjevanju pletenic v Prečni, ki ga organizirajo članice in člani Društva kmečkih žena Novo mesto. Včasih se je pletenica podarila mladoporočencema, pleteno štruco je dobila mamica ob rojstvu otroka, ponekod je bila na mizi tudi ob največjih praznikih. Sedaj, ko znamo pletenico tudi čudovito okrasiti z okrasjem, ki je užitno, je lahko tudi čudovito darilo, ki prenaša veliko sporočilo spoštovanja in naklonjenosti. Prijavite lahko svoj izdelek - eno pletenico, ki naj bo narejena najmanj iz pol kilograma moke. Okrasite jo po lastni zamisli, tako, da bo pripravljena za razstavo. Ocenjuje se zunanji videz, zahtevnost izdelave, videz ter okus skorje in sredice (pletenica naj bo iz »boljšega« testa).

Slika: Razstava pletenic v Prečni

Ocenjevanje pletenic v Prečni bo 14. februarja 2026, podelitev priznanj in ogled razstave pa v nedeljo, 15. februarja 2026. Pravilnik in prijavnica ter vabilo bodo objavljeni na spletni strani KGZS – zavoda NM: <https://www.kmetijskizavod-nm.si>.

Tekom let opažamo na vseh ocenjevanjih, da se je **kakovost ocenjevanih izdelkov občutno izboljšala**, povečalo pa se je tudi zanimanje za izdelavo različnih izdelkov. Na Kmetijsko gozdarskem zavodu Novo mesto izvajamo za nosilce dopolnilnih dejavnosti na kmetijah in za društva tudi številna predavanja in tečaje s področja dobre higienske prakse in tehnologij pri izdelavi živilskih izdelkov, s področja zahtev in predpisov za ureditev predelovalnega obrata, označevanje izdelkov s kmetij ter ostalih zahtev za zagotavljanje varnosti izdelkov za potrošnika.

Kdaj je potrebno priglasiti dopolnilno dejavnost na kmetiji, kakšni so osnovni pogoji in med katerimi dopolnilnimi dejavnostmi kmetije lahko izbirajo?

Kmetijsko dejavnost delimo na osnovno (primarno) in dopolnilno kmetijsko dejavnost. Primarna proizvodnja živil rastlinskega izvora vključuje pridelavo, skladiščenje in enostavno obdelavo pridelkov brez bistvene spremembe njihovih lastnosti ter prevoz in prodajo le-teh. V primarno proizvodnjo živil živalskega izvora sodi izključno reja in prodaja živih živali ter prodaja mleka, medu in jajc. Za vse nadaljnje postopke oz. za predelavo živil tako rastlinskega kot živalskega izvora z namenom prodaje pa je potrebna prijava dopolnilne dejavnosti na kmetiji. Odločitev za uvajanje dopolnilne dejavnosti na kmetiji je predvsem posledica želje po nadaljevanju kmetovanja, zagotavljanja dodatnega vira prihodka, saj s predelavo in trženjem dodajamo osnovnim kmetijskim proizvodom njihovo vrednost. Tako dosežemo tudi podaljšanje uporabnosti pridelkom, višjo ceno in svobodo pri izbiri trga, direktni stik s potrošnikom pa nam daje možnost prilagajanja izdelkov potrebam kupcev.

Na kmetiji pa lahko dopolnilno dejavnost poleg nosilca dopolnilne dejavnosti izvajajo tudi člani kmetije in zaposleni na kmetiji, ki so vpisani v register kmetijskih gospodarstev. Dopolnilne dejavnosti se opravljajo na naslovu kmetije, na naslovu nosilca kmetije, ali v drugem registriranem obratu. Kmetija, na kateri se opravlja dopolnilna dejavnost, mora imeti v uporabi najmanj en hektar primerljivih kmetijskih površin. Le kmetiji, na kateri se opravljajo dopolnilne dejavnosti, povezane s čebelarstvom, pa ni treba imeti v uporabi najmanj enega hektarja PKP, mora pa imeti vpisanih najmanj deset čebeljih družin v register čebeljakov v skladu s predpisom, ki ureja register čebeljakov. In...vsako leto mora kmetija z dopolnilno dejavnostjo oddati tudi zbirno vlogo.

Na kmetiji se lahko opravlja več vrst dopolnilnih dejavnosti. Le-teh je okoli 130. Glavne skupine:

- a) Predelava primarnih kmetijskih pridelkov (rastlinskega - proizvodnja moke, peka kruha, proizvodnja testenin, proizvodnja sokov,... in živalskega izvora - zakol živali in predelavo mesa, predelava mleka, proizvodnja sladoleda), gozdnih sadežev in zelišč
- b) Predelava gozdnih lesnih sortimentov
- c) Prodaja kmetijskih pridelkov in izdelkov s kmetij
- d) Vzreja in predelava vodnih organizmov
- e) Turizem na kmetiji – gostinska in negostinska dejavnost
- f) Tradicionalna znanja na kmetiji, storitve, izdelki
- g) Predelava rastlinskih odpadkov ter proizvodnja in prodaja energije iz obnovljivih virov
- h) Storitve s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo in opremo ter ročna dela
- i) Svetovanje in usposabljanje v zvezi s kmetijsko, gozdarsko in dopolnilno dejavnostjo
- j) Socialno varstvene storitve

Po spremembi uredbe pa je dodanih nekaj novih oblik dopolnilne dejavnosti na kmetiji: proizvodnja krmil, konzerviranje in vlaganje jajc, nega telesa in sproščanje s panjskim zrakom, nabiranje smole, svetovanje uporabnikom čebeljih pridelkov in uporabnikom eteričnih olj.

Aktualnosti povezane dopolnilno dejavnostjo na kmetiji

Tekom leta imajo vsi nosilci dopolnilne dejavnosti na kmetiji poleg skrbi, kako pridelati svoj pridelek, ga kvalitetno predelati in na koncu seveda dobro prodati tudi nekaj drugih obveznosti, na katere ne smejo pozabiti.

Do konca meseca marca (**31. marec 2026**) je potrebno oddati **OBRAČUN AKONTACIJE DOHODNINE IN DOHODNINE OD DOH ODKA IZ DEJAVNOSTI** za preteklo leto. Obračun zavezanec predloži elektronsko preko storitev elektronskega poslovanja FURS eDavki. Nosilci dopolnilnih dejavnosti na kmetiji pa morajo biti zelo pozorni na novosti, ki veljajo že za davčno leto 2026.

Nosilci dopolnilnih dejavnosti na kmetiji pa morajo biti zelo pozorni na novosti, ki veljajo že za davčno leto 2026. Upravna enota vsako leto do 31. marca (prej je bil datum 30. junij) preverja izpolnjevanje pogojev iz tretjega odstavka prejšnjega člena za preteklo koledarsko leto. Zato morajo nosilci dopolnilne dejavnosti **najpozneje do 31. marca 2026 upravni enoti sporočiti podatek o letnem dohodku**.

Na tem mestu bi hotela opozoriti vse, ki prodajate kmetijske in gozdarske pridelke in proizvode preko **PRODAJNIH AVTOMATOV**, da je po 1. januarju 2026 potrebno obvezno izvajati **postopek davčnega potrjevanja računov**. Izjeme so le avtomati za prodajo v okviru osnovne kmetijske dejavnosti, ki so oproščeni DDV. Če imate dopolnilno dejavnost na kmetiji, morate preveriti, ali vaša dejavnost spada med izjeme. Izjeme so avtomati za prodajo kmetijskih in gozdarskih pridelkov v okviru osnovne kmetijske dejavnosti, ki so oproščeni DDV. Če ne spadate med izjeme, je nadgradnja prodajnega avtomata potrebna. To pomeni, da dosedanje letno poročanje ne zadostuje za izpolnjevanje novih obveznosti. Če prodajate predelane izdelke (ne le osnovne kmetijske in gozdarske pridelke), je torej nadgradnja avtomata potrebna ne glede na dosedanje letno poročanje!

Slika: Prodajni avtomat kmetijskih proizvodov na tržnici v Črnomlju.

Zbirne vloge za leto 2026

Na oddajo zbirne vloge ne smejo pozabiti seveda tudi nosilci dopolnilne dejavnosti na kmetiji in tisti, ki razmišljajo, da bi v letošnjem letu priglasili katero od že prej omenjenih dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, saj je eden od pogojev za pridobitev dovoljenja večine dopolnilnih dejavnosti tudi vložena zbirna vloga po predpisih, ki urejajo izvedbo ukrepov kmetijske politike. Zbirna vloga mora biti vložena v predpisanem roku v letu oddaje vloge za pridobitev dovoljenja in vsako naslednje leto opravljanja dopolnilne dejavnosti. Letos bo vnos zbirnih vlog potekal od 20. februarja do 15. maja. Za pomoč in svetovanje glede vnosa zbirnih vlog smo vam na voljo na svetovalnih službah, zato se obrnite na svojega kmetijskega svetovalca.

Javni razpisi

Pomembno je tudi spodbujanje in pomoč kmetom pri priglasitvi in učinkovitemu izvajanju dopolnilnih dejavnosti na kmetijah. Najprej naj tu izpostavim OBČINSKE RAZPISE za ohranjanje in spodbujanje razvoja kmetijstva in podeželja za leto 2026. Omenjeni razpisi so namenjeni tako nosilcem primarne kmetijske dejavnosti kot nosilcem dopolnilne dejavnosti na kmetiji. Na občinske razpise pa naj se ne pozabijo prijaviti tudi društva kot so na primer, društva kmečkih žena, društva podeželske mladine, sadjarska in vinogradniška društva in druga, ki delujejo s kmetijstvom povezano dejavnostjo. Kmalu naj bi bila odprta tudi razpis za MLADE PREVZEMNIKE in razpis za razvoj nekmetske dejavnosti – TURIZEM NA KMETIJI.

Izobraževanja

Organiziramo torej vrsto izobraževanj in usposabljanj, katere in kdaj, pa lahko naši uporabniki spremljajo preko spletne strani Kmetijsko gozdarskega zavoda Novo mesto. Naj omenim, da že zbiramo prijave za **40-urno usposabljanje s POLJEDELSKIH VSEBIN**, ki ga bomo v mesecu marcu izvajali preko spleta v popoldanskem času in je zelo dobra referenca za pridobitev certifikata NPK. Na izobraževanje se je potrebno obvezno predhodno prijaviti. Podrobnosti o samem izobraževanju in prijavi najdete na spletni strani KGZ NM.

Dopolnilne dejavnosti predstavljajo pomembno priložnost za krepitev konkurenčnosti slovenskih kmetij in njihov trajnostni razvoj. Za uspešno vzpostavitev in izvajanje teh dejavnosti je ključna kakovostna strokovna podpora, ki kmetom pomaga uresničiti njihove poslovne ideje. Kmetijska svetovalna služba pri tem nudi celovito strokovno pomoč ter kmete spremlja na poti do uspešnega in stabilnega poslovanja.

Pripravila:

Tatjana Škof, univ. dipl. ing. agr.,

Svetovalka specialistka za kmečko družino in dopolnilne dejavnosti na kmetiji

KGZS – Zavod NM